

Mediacija - družbena odgovornost delodajalcev pri reševanja sporov

13. Dnevi kakovosti

Krško
Oktober 2011

*Metka Penko Natlačen, univ. dipl. pravnica
Samostojna pravna svetovalka v Pravni službi GZS
Strokovna vodja projekta ARDS
Sekretarka Stalne arbitraže pri GZS*

Družbena odgovornost podjetij

- predstavlja "koncept, po katerem **podjetja v svoje poslovno delovanje** in svoje odnose z zainteresiranimi udeleženci prostovoljno **vključujejo družbeno in okoljsko skrb.**"

*(definicija Evropske komisije, povzeta s spletne strani
<http://www.zps.si/okolje/trajnostna-potrosnja/trajnostni-razvoj-in-druzbeno-odgovornost-podjetij.html>)*

Družbena odgovornost podjetij zajema

1. Skrb za **okolje in trajnostni razvoj**
2. Skrb za **zaposlene**
3. Skrb za **stranke** (potrošnike, dobavitelje, ostale deležnike) – npr. ozaveščanje potrošnikov o zdravi prehrani
4. Skrb za **investitorje** - npr. upoštevanje načel transparentnega poslovanja ter določil kodeksov upravljanja podjetij
5. Skrb za **okolico**, v kateri podjetje deluje in družbo nasploh
6. Skrb za **korekten način komuniciranja** podjetja in **mirno reševanje sporov** - s pogovorom, pogajanjem, mediacijo, sklenitvijo sodne poravnave

Zakaj je komunikacija potrebna?

- pomeni enakovredno izmenjavo mnenj
- pomeni prilagajanje drugega drugemu in različnim situacijam
- pomeni možnost pridobitve prave informacije ob pravem času
- pomeni možnost uskladitve medsebojnih interesov
- daje vzdušje pozitivne družbene klime
- daje vzdušje socialne sprejetosti
- krepi medsebojno sodelovanje
- vpliva na večjo produktivnost posameznikov in podjetja

Od razumevanja do spora je/ni le korak?

- **Neskladje interesov in ciljev** lahko vodi v konflikt, če ni pravega dialoga na katerikoli ravni: države, dejavnosti, podjetja, med delavcem in delodajalcem;
- Dobra **komunikacija** je odlično orodje za dobro reševanje neskladja interesov in ciljev,
- **Konflikt** je situacija ali proces, v katerem vedenje enega ovira izpolnjevanje potreb drugega, ali ko so neusklajene vrednote dveh posameznikov.
Vir: Marko Iršič, umetnost obvladovanja konfliktov, RAKMO: Ljubljana, 2004
- Konflikt ima različne pojavne oblike: prepir, pretep, nestrinjanje, nasprotovanje, nesoglasje, odklanjanje, neupoštevanje, spor.

Ko spor nastane, se njegovo reševanje odmika od vpliva strank na njegovo rešitev

- Pri sodnem/arbitražnem načinu reševanju spora tega "prevzamejo" v roke"
    - Odvetniki in drugi pooblaščenci
    - Sodniki
    - Arbitri
- In ga odtujijo strankama spora.**
- Vpliv samih strank na potek in rešitev spora postane vse manjši;
  - Končna rešitev ustreza le eni od strank, rešitev je za nazaj in često ustvarja nova nezadovoljstva in nesporazume.

Spor na delovnem mestu in delovni spor

Spori na delovnem mestu lahko vzniknejo med ali znotraj skupin oseb ali raznimi skupinami oseb in posamezniki:

- med delavcem in njegovim nadrejenim;
- med dvema delavcema;
- med delavcem in skupino delavcev;
- med skupino delavcev in njihovim vodjo;
- med posameznimi timi;
- med posameznimi gručkami oseb;
- med .....

Spor na delovnem mestu in delovni spor

Pravna teorija delovni spor opredeljuje kot

- spor med osebami kolektivnega ali individualnega delovnega razmerja;
- njegov predmet so pravice, obveznosti, pravna razmerja in /ali interesi, ki izvirajo iz delovnega razmerja;
- Konča se po posebnem postopku, s posebnimi rešitvami in pred posebej za to določenimi organi:
  - pristojnim sodiščem
  - drugimi organi reševanja teh vrst sporov

Kaj je mediacija ali posredovanje?

- Je način mirnega/nesodnega reševanja sporov;
- Je postopek, v katerem mediator kot tretja oseba, ki uživa zaupanje obeh strank, pomaga strankama oblikovati rešitev za njun problem na podlagi njunih dejanskih **interesov**.

Razne druge oblike ARS

Po stopnjevanju formalnosti, strukturiranosti postopka in usmerjanja v končno rešitev poznamo:

- Nestrukturirana pogajanja
- Mediacija
- Zgodnja nevtralna ocena
- Koncilijacija
- Ekspertna evaluacija
- Arbitraža
- Sojenje

Vrste nesodnega reševanja sporov:

A. odločanje tretjega o sporni zadevi

- **Arbitraža** - **izbrano nedržavno sodišče** – od strank imenovan arbitražni senat ali arbiter posameznik izda dokončno odločitev v sporu; odločitev ima naravo sodne odločitve

B. Odločanje strank samih o lastnem sporu

- **Mediacija ali posredovanje** – je strukturiran postopek, v katerem mediator kot neodvisna in nevtralna tretja oseba, ki uživa zaupanje obeh strank, pomaga strankama oblikovati sporazum; posrednik strankama pomaga najti rešitev spora z nasvetom, napotilom, mnenjem.
- **Koncilijacija ali pomirjanje** (miritev) – miritelj oblikuje pisni ali ustni predlog oz. stališče o načinu in vsebini rešitve spora in ga ponudi strankama, da ga sprejmeta kot možno rešitev.

Zakaj je mediacija zanimiva za podjetja?

- Nižji stroški, hitrejša rešitev spora, odprava negotovosti, oblikovanje rešitve, ki pozitivno vpliva na nadaljnje poslovanje podjetja;
- investitorji se pogosteje odločajo za naložbe v podjetja, ki sledijo načelom dobrega upravljanja podjetij;
- dobri kadri pri izbiri delodajalca vedno bolj upoštevajo vse vidike družbene odgovornosti podjetij:
  - v Sloveniji je možno pridobiti certifikat Družini prijazno podjetje (www.certifikatdpp.si);
  - določbe o korektnem komuniciranju vsebuje tudi Kodeks upravljanja javnih delniških družb dne 8.12.2009 (www.ljse.si)

Prednosti **mediacije kot nesodega načina** reševanja sporov

- Rešitev z izključno udeležbo strank;
- Popolna zaupnost (nejavnost) celotnega postopka za razliko od sodnega postopka, kjer je izključitev javnosti le izjema;
- Rešitev spora med strankama, preden je sprožen sodni spor (razlika od sodne mediacije);
- Možnost celovitih rešitev tudi izven menja zahtevka;
- Rešitev upošteva interese strank in je naravnana vnaprej;
- Sovplivanje na potek postopka reševanja spora;
- Pozitiven vpliv na nadaljnje razmerje med strankama.

Pomen **zakonitega obsega urejanja pravic z** mediacijo v delovnem pravu

Pomen obsega/nivoja zakonitega obsega urejanja pravic z mediacijo

- Pomen upoštevanja kogentnih (obveznih) pravnih norm pri sklenitvi poravnave in vprašanje, ali se jim delavec s tem odreka
  - katerim in
  - v kakšnem obsegu in
  - ali je takšno razpolaganje zakonito
- Delovnoppravna zakonodaja za sodno in arbitražno reševanje zahteva, da arbiter pazi na to, da ne bo odločitev nezakonita

Kako poteka **mediacija sama - faze?**

1. **Uvodni nagovor mediatorja in uvodne izjave strank** – o vlogi in nalogah mediatorja, načela postopka, pomen skupnih in ločenih srečanj, izjava o zaupnosti
1. **Raziskovalna faza** – predstavitev zgodb strank in njihovih stališč – ločiti je treba osebe od problema, da se vzpostavi komunikacija, mediator pomaga s tehniko aktivnega poslušanja in postavljanja vprašanj, na skupnih in ločenih srečanjih, odkriva prave interese strank
2. **Faza pogajanj** – se lahko začne le po uspešni raziskovalni fazi, ko so znani vsi interesi, vsa dejstva in stranki pripravljene na pogajanja – iščeta rešitve
3. **Zaključna faza** – poravnava kot skupni sporazum obeh strank, ki je sklenjen na podlagi interesov obeh in je naravnana vnaprej

Pomembno je vedeti o **mediaciji**

- **Tajnost postopka** za obe stranki - v času priprav, začetka, trajanja, končnega dogovora;
- **Prostovoljnost**
- Možnost nadaljevanja z delom oz. vrnitve na delovno mesto;
- Sposobnost **nadaljnega samostojnega reševanja sporazumov** ali trenj na delovnem mestu;
- Vzpostavljanje **pozitivne delovne klime in produktivnega delovnega okolja**.

Kdaj je mediacija neprimerna?

- Ko gre za **zadeve**, neprimerne za mediacijo - pridobivanje judikata, strokovna vprašanja, ipd.
- V večini primerov mediacija ni primerna takrat, ko so **ljudje** za to neprimerni: neresni, zamerljivi, vzkipljivi, pretirano čustveni, nekontroliranega obnašanja, ...

Družbena odgovornost socialnih partnerjev se odraža v tem, da

- Podpirajo nesodno reševanje sporov, saj je že **Socialni sporazum 2005-2009** postavil to nalogo kot eno temeljnih pri zagotavljanju pravne varnosti;
- Pomeni **osveščen odnos socialnih partnerjev** do sedanjosti in kvalitete bodočega življenja;
- Pomeni odgovoren odnos do **soustvarjanja pozitivne družbene klime** kot gibal produktivnosti v državi;
- pomeni **neodvisnost** socialnih partnerjev od medijev in politike;
- Socialni partnerji na tem področju lahko združeni dosežejo več – **socialni mir**.

Projekt ALTERNATIVNO REŠEVANJE SPOROV S PODPORO SOCIALNEGA DIALOGA - namen projekta –

- Vzpostaviti klimo za **primarno reševanje sporov na miren način** ter z neposredno udeležbo in aktivnim sodelovanjem strank samih
- Zagotoviti možnosti nesodnega reševanja **individualnih delovnopравnih sporov** na individualni ravni **po metodah ADRS**
- **Prispevati k učinkovitemu reševanju statusov delavcev**, ki so posledica delovnih sporov in krepiti sodelovanje delodajalcev;
- **Nevtralizirati učinke krize tudi na ta način**

Dolgoročni skupni cilj

- Je **soustvariti primer slovenske dobre prakse za nesodno reševanje individualnih delovnopравnih sporov**, podprte s socialnim dialogom;
- Dolgoročni cilj socialnih partnerjev deležnikov - podpisnikov Pisma o nameri je oblikovanje skupnega **centra socialnih partnerjev za nesodno reševanje individualnih delovnih sporov v Sloveniji**.

**Nesodne oblike reševanja sporov je treba
udomačiti, je rekla lisica Malemu Princu...**

Je mediacija

- le **žametna revolucija** v načinu reševanja sporov,
- le **nostalgija po starih vrednotah**,
- ali odziv **družbeno odgovornih podjetij na krizo**
- ali je **prepoznavna človeka** in komunikacije med ljudmi kot pomembne dolgoročno naravnane vrednote?

***Mediacija je možnost vzpostavitve
ravnovesja porušenih ravnotežij v
medsebojnih odnosih, ko druge
možnosti odpovedo.***

metka.penko@gzs.si; arbitraza.lj@gzs.si;